

Az angol unitáriusok nemzeti conferentiája.

Az angol unitáriusoknak nemzeti conferentiája, melyet minden harmadik évben szoktak megtartani, ez évben ápril 6-án s következő napjain Sheffieldben, nagy érdeklődés mellett folyt le. A gyűlést Beard J. R. nagyszabásu beszéddel nyitotta meg, kiemelve, hogy 400 unitárius egyháznak a képviselőin kívül más társulatok képviselői is jelentek meg, a kikkel a szabadságban mind egyek. Beszédje végén mély sajnálattal emlékezett meg, hogy a magyar unitáriusok szeretett főpásztorja és jeles szónoka, kit meghívtak az ünnepi beszéd tartására, gyengélkedése miatt nem jelenhetett meg. Azonban örömmel üdvözli Boros György tanárt, mint a magyar unitáriusok képviselőjét s a Manchester Collegének egykori növendékét, úgyszintén Ürmössy Jenő consistort s ifj. Ferencz Józsefet, a püspök fiát. Továbbá üdvözölte Pramatha Lal Sen-t, a Brahma Somaj keletindiai képviselőjét. Az üdvözlésre Boros György tanár válaszolt, mit az „Inquirer“ így ad vissza: „Kifejezte a főtisztelendő püspök úr meg nem jelenése feletti sajnálkozását, de helyette bemutatta a fiát, mint a jövő Ferencz Józsefet. Bemutatta Ürmössy urat is egy másik honfitársát. Ő úgy tekint Angliát, mint második hazáját, hol újra született s szellemi atyái között, különösen hivatkozott dr. Martineaura, kinek a világra való befolyása még ezután fog bekövetkezni. Mintegy 70 ezer unitárius nevében beszélve, megköszönte a szives fogadtatást.“ Az E. K. Tanács és a budapesti unitárius eklézsia üdvözlő iratot küldött. Pramatha Lal Sen rövid beszéde után a megnyitó ülés bevégeződött. Ezután következett az úrvacsora-vétel, melynél Brooke Herford lelkész beszélt s mintegy 4—500 képviselő vett részt.

Az ünnepi beszédet Brooke Stopford nagynevű szónok és jeles lelkész tartotta. Brooke anglikán pap volt s úgy tért át az unitárius vallásra. A nagy hatást keltett beszédjének alapigéje e volt: „Az Isten országa ti bennetek van“. Beszédjének tartalma: miről prédikáljon a lelkész.

A prédikálás fő tárgya — szónok szerint — legyen az emberi szív és az Istennek az emberekhez való jósága. A tárgyalás a lehető legtermészetesebb és egyszerű. Beszédjét így végezte be: „Nyissátok meg sziveteket az emberiség iránti szeretetnek s ezer predicatio áll rendelkezésetekre a gyakorlatban, melylyel felrázhatjátok a világot. Forduljatok a természethez s ott megtaláljátok minden művészetnek, különösen a prédikálás művészetének a titkát. Minden nagy reformátornak, tanítónak és szónoknak a természetesség a fő jellemvonása.

Midőn Jézus Palestinában hirdette az igét, mely felrázta a világot és most még inkább, mint akkor megindítja, miképpen prédikált? Mi volt beszédjének a tárgya? Mikép világította meg? Az ő tárgya az emberi szív volt és Isten könyörülete; és ennél nem ment tovább. Beszédmodora maga az egyszerűség, úgy hogy a legközönségebb ember is megérthette. Tárgyának megvilágítására a mindennapi életben előforduló dolgokat használta fel.

Mi az Isten? Hogyan ismerhetem meg őt? Az Isten atya, felelé Jézus, ki úgy szeret minket, mint mi szeretjük gyermekeinket. Az Isten országa ti bennetek van. Mit cselekednétek ti, mint szülék? Úgy fog cselekedni Isten is, csak nagyobb mértékben — s a pásztor és tékozló fiúról szóló hasonlat úgy cseng füleinkbe, mint a zene hangja. Így magyarázta Jézus az Isten és emberek közti viszonyt. Hogyan juthatok menyországba? Ez a tárgya sok ezer beszédnek. Jézus e felett nem vitatkozott, hanem egy kis gyermeket vett az ölébe, ezt mondván, úgy érezetek, úgy szeressetek s úgy bizzatok, mint e kis gyermek s akkor tiétek lesz a mennyek országa. De hát micsoda a mennyország? Hogyan fejlődik? Mikép egyesülök Istennel? Minő mértékben kell magamat feláldoznom? Vizsgáljátok a természetet! A növekedő magot, az aratást, a kovászt a tésztában, a pásztor önfeláldozását a nyájért, a barát önfeláldozását a barátért! Az egész természet és emberiség egy hasonlat, a melynek magyarázata az Isten és az ember. A Jézus szellemében kell prédikálni. Ebben áll a prédikálás művészete!⁴

A felolvasások sorát Addis lelkész kezdette meg. *Az egyházak szellemi életének mélyebb tétele eszközzeiről.* Felolvasásában különösen azt hangsúlyozta, hogy nem kell nagyon dogmátizálni, kritikus magyarázatokat tartani, tudósodni, hanem prédikálni kell a Jézus szellemét. E mellett kívánja, hogy a családokban a naponkénti imádkozás általánossá tétessék. Wood lelkész szintén e tárgyról olvasva fel, rámutatott, hogy a művelt világiak nem tanusítanak annyi érdeklődést, mint kellene.

Egyike volt a legéletbevágóbb tárgyoknak, miről Manning lelkész olvasott fel, hogy „miképpen lehet a papi pályára jeles embereket nyerni“. Olyan lelkészeket kíván, a kikben meg van minden értelmi tehetség és minden erény, meg van a kiváló szónoki tehetség, szóval minden tulajdonság, hogy az emberiség ékességei legyenek. Hogy az ilyen emberek biztosittassanak a papságnak, szükséges, hogy a szülők elősegítsék gyermekeikben, ha bennök e pályára hajlamot észlelnek; továbbá, hogy a lelkészek is személyes érintkezés által igyekezzenek alkalmas egyéneket találni és őket e pályára buzdítani. Egyik feltétele a jó lelkész nyerésnek, hogy minél megfelelőbb fizetésben részesíttessenek.

Érdekes felolvasás volt a Carpenter J. Estlin oxfordi tanáé: „A halhatatlanság helye a vallásos hitben“. A halhatatlanság hite nem a tudománya tárgya, hanem a hité és reményé. De az emberiség ha nem is tudja tudományosan megmutatni, e hittől meg nem válhat.

Conway J. világi egyházttag a lelkészi nyugdíjról tartott felol-

vasást. Az angol lelkészeknek eddig nem volt nyugdíjalapjuk s e felolvasás annak a szükségessége mellett emelt szót. Voltak még felolvasások a missio és nevelésügy köréből és a békebiróságról. A királynénak, 60 éves uralkodásának gyémánt jubileuma alkalmából, üdvözlő irat küldését határozták. Tárgyalták a krétai kérdést is, rokonszenvüket fejezve ki a krétai keresztények iránt. A felolvasásokat vitatkozások követték, melyek során a confirmatio érdekében felszólalt a magyar küldött is. A conferentia tárgyai iránt nagy érdeklődés nyilvánult. A komoly tárgyalások közben egy társas estélyt is tartottak. A conferentia ideje négy napra terjedt. A megjelentek a legjobb benyomásokkal s az unitárius vallás jövője iránti szép reményekkel oszlottak szét.

KOVÁCS JÁNOS.

Párisi levél.

Páris, 1897. mári.

(A lyoni conferentia által kinevezett vegyes bizottság első gyűlése. — Egy nemes illusio vége. — Jézus Krisztus személye, tekintélye és munkája. II. köt. Jézus-Christ pendant son ministère. Stapfer Édétól, a párisi theol. facultas tanárától. Páris, librariè Fischbacher.)

Szerkesztő Ur!

A liberalisok delegatiojából és az orthodoxok állandó zsinati bizottságából alakított vegyes bizottság jan. utolsó napjaiban ült össze először Párisban. Ez összejövetelt mindkét oldalról, de főleg az orthodoxok részéről türelmetlenül várták. A lyoni conferentia óta annyit hangoztatták az orthodox lapokban, hogy a bizottság tagjai, ha összejönnek, nem fogják egymást megérteni, hogy az ember már türelmetlenül várta, hogy lássa az összejövetelt. S megförtémt. Összejöttek különböző helyekről a különböző hitnézetű tagok, tanácskoztak négy nap, mindenik napon hosszú üléseket tartva és gyűléseiken mindig összhang uralkodott. Hogyha némely szélső orthodoxok heves vitákat, szenvedélyes kitöréseket vártak, s a tárgyalás megszakítását, nagyon csalódtak várakozásukban. Ez nem azt teszi, hogy minden dologban egy véleményen lettek volna a tagok. A főbb dolgokban egyeztek, s a mellékésekben különböztek. Az egyetértés nyilvánult a bizottság elnevezésében is. »Comission fraternelle«, e nevet adták a bizottságnak. A gyűléseket felváltva vezették, az egyiket a liberalisok delegatiojának elnöke, a másikon az orthodox állandó zsinati bizottságáé teljesítette a tisztet.

Három fő kérdéssel foglalkoztak, melyek a francia protestánsokat közösen érdeklik. Az első a jezsuitáknak Madagascarban való viselkedése. A politikai lapokból lehetett látni, hog a jezsuiták minő üzelmeket folytatnak Madagascarban, hogy Imerinában néhány protestáns templomot hatalmukba kerítették és hogy arra törekessenek, hogy a protestánsokat úgy tüntessék fel, mint Franciaország ellenségeit. Elhatározták, hogy küldöttséget menesztenek a gyarmatügyi ministerhez, hogy kérje tőle a lelkiismeret szabadságának tiszteletben tartását az új gyarmaton is. Most azt is hozzá tehetem, hogy a küldöttség már eljárt megbízatásában és a minister nemcsak meghallgatta kérésüket, hanem rendeletet is adott ki annak következtében. Már néhány elvett templomot vissza is adtak a protestánsoknak, melyekben újra megkezdették istentiszteletüket. A második kérdés a lyoni conferentiára vonatkozik. Ez némi magyarázatot igé